

Μοναξιά, ο άλλος μου εαυτός

Μια ενδιαφέρουσα μελέτη από την Αμερική ανατέμνει τη συνθήκη του σύγχρονου ανθρώπου

Για τον Τόμας Νταμ, ο σύγχρονος άνθρωπος έχει υπογράψει την αποδοχή μιας κληρονομιάς της μοναξιάς. Η μοναξιά μας νίγηε - ή μήπως αφηρόμαστε πδονικά να βυθιστούμε μέσα της;

ΜΕΛΕΤΗ

Του **ΝΑΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

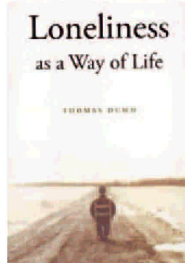
Ο Τόμας Νταμ (Thomas Dumm) διδάσκει πολιτικές επιστήμες στο κολλέγιο Άμχερστ της Μασαχουσέτης. Το τελευταίο του βιβλίο όμως ελάχιστα σχέση έχει με την επιστήμη του. Ο τίτλος του είναι «Loneliness as a Way of Life» (Η μοναξιά ως τρόπος ζωής, Harvard University Press, σελ. 196).

Ο ίδιος ο Νταμ αναρωτιέται στον πρόλογο: «Γιατί κάποιος, που έχει αφιερώσει το μεγαλύτερο μέρος της ενήλικης ζωής του στη μελέτη της πολιτικής, να γράψει ένα βιβλίο για τη μοναξιά; Το να επικεντρώνεται κανείς σε ένα θέμα το οποίο, εκ πρώτης όψεως, ουδέμία σχέση έχει με την πολιτική συνθήκη, δεν συνιστά μια δραστηριότητα από την

Μέσα από τον «Βασιλιά Ληρ», το «Μόμιτι Ντικ», το «Παρίσι - Τέξας» κ.ά., ο συγγραφέας μιλάει για τη μοναξιά του καθενός μας.

περί πολιτικής προβληματικής; Επίσης, έχει καμία σημασία για την πολιτική αν είμαστε μόνι ή όχι;» Και αποκρίνεται: «Πιστεύω ότι έχει σημασία και μάλιστα βαθύτατη».

Μέσα από αυτή τη σύντομη, ερευνητική μελέτη, ο Νταμ χρησιμοποιεί τα εργαλεία του πολιτικού επιστήμονα όχι όμως για να μιλήσει με τους όρους της επιστήμης του αλλά για να τη χρησιμοποιήσει ως αφη-

ρη και από εκεί να απογειωθεί σε άλλα πεδία. Ο άνθρωπος είναι πολιτικό και κοινωνικό ον, αλλά όπως σημειώνει και ο ίδιος, το θέμα της μοναξιάς είναι τόσο πολυσύνθετο -και χιλιogramμένο, θα προσέθεταμε εμείς- που απαιτεί έναν χειρι-

σμό ανάλογα πρισματικό, συνδυαστικό. Οτιδήποτε άλλο θα ήταν περιοριστικό. Ετσι, σκόπημα δίνει στην προσέγγισή του έναν προσωπικό χαρακτήρα, όμως η «Μοναξιά» παραμένει μια καθαρόαιμη μελέτη που διεισδύει σε διάφορα πεδία.

Πάθος εξαφάνισης

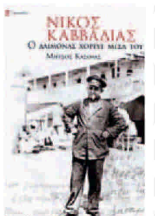
Ο Νταμ κάνει λόγο για τη σύγχρονη «εμπειρία του πάθους για εξαφάνιση», η ροπή του ατόμου σήμερα να κουνιάσει σε μια γωνιά και να είναι αδρατος, απρόσιτος στους άλλους, μέσα σε μια λογική συναισθηματικής αποσιτισμού. Όμως αυτό είναι μόνον μια πτυχή σε αυτό το «πάθος της εξαφάνισης». Όπως γράφει ο Νταμ, «Η μοναξιά μας σημαδεύει τη στιγμή που εγγράφουμε το θάνατο των άλλων σε εμάς, όταν παύουμε να συνδεόμαστε με όλα όσα μας

κρατούν σε επαφή και όταν συνειδητοποιούμε ότι, κάπου, κάπως, γίναμε κάτι που πλέον δεν αναγνωρίζουμε ως εαυτό μας».

Δύσκολα ερωτήματα

Εννοείς όπως «ύπαρξη», «κτίση», «αγάπη» και «θρήνος» έχουν ειδικό βάρος σε ένα βιβλίο που, ξεκινώντας από τον Σαίξπηρ και τη σχέση ανάμεσα στην Κορδθλία και τον Ληρ, περνάει στο «Μόμιτι Ντικ», στον «Θάνατο του εμπυράκου», σε ταινίες όπως το «Παρίσι - Τέξας», στη φιλοσοφική σκέψη των Αρεντ, Θόροου, Εμerson. Εν καινοκλείει, μια σύγχρονη ματιά πάνω σε κάποιες σκέψεις -μα και αισθημα- λους. Το κυριότερο: Ο Νταμ δεν προσπαθεί να δώσει εύκολες απαντήσεις, αλλά να θέσει δύσκολες ερωτήσεις.

Η συλλογή του Σαββάτου

1 Νίκος Καββαδίας - Ο δαιμόνιος χόρευε μέσα του του Μήτσου Καούλα
εκδ. Καστανιώτης
Στις σελίδες του μιλούν οι ναυτικοί που έζησαν και ταξίδεψαν με τον Κόλα. Δεν λείπουν για τους σίκους τους, μόνο αναπολούν τον «καυμό ασυρματιστή», τον αλλόκοτο παραμυθά.

2 Τέντα στον αέρα του Γιάννου Μπουρνιά
εκδ. Το Ροδάκιό
Ο Γιάννος Μπουρνιάς, εκτός από τις μεταφράσεις του, πάντα έγραφε το δικό του πρωτόγνωτο έργο. Συνήθως ποιήματα, με θέμα τη ζωή, τη φύση και τους τα βλέπει ο άνθρωπος. Η τελευταία του σοδειά μόλις κυκλοφόρησε σε μια καισιθητή έκδοση.

3 Η τελευταία διάλεξη των Ράντυ Πάους, Τζέφ. Ζάζλοου
μετ. Ηλίου Παπαστεφανίου εκδ. Πατάκης
Μια τελευταία ομιλία από τον καθηγητή Πληροφορικής στο Κέντρικι Μέλλον για το πως Εσπερινάει κανείς τα εμπόδια, πως εκκλιρώνει τα όνειρα, πως εστιάζει την κάθε στιγμή.

ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΕΣ

Του **ΜΙΑΤΠΑΔΗ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ***

Μικρή ιστορία του 20ού αιώνα

Θάνος Μ. Βερέμης, «Ο σύγχρονος δυτικός κόσμος, 20ός-21ος αιώνας», Gutenberg, Αθήνα 2007.

Μερικές φορές ανακαλύπτουμε εκπληκτικό άγνωστα έργα και ημέρες ανθρώπων που είναι καθημερινά κοντά μας. Τον Θάνο Βερέμη, βλέπω καθημερινά και διαβάζω όμα τη δημοσίευση του (και καμιά φορά και πριν από αυτήν) καθένα από τα πολυάριθμα έργα του. Ετσι εξεπλάγην όταν μια ημέρα μου έδειξε ένα βιβλίο του που είχε δημοσιευτεί εδώ και ενάμιση χρόνο και μου εζήτησε συσταλμένα να το διαβάσω και να του πω την γνώμη μου.

Το μικρό αυτό βιβλίο, 217 σελίδες όλο κι όλο, είναι απροσδόκτο και αιφνιδιαζει ως έργο συγγραφέα που είναι καθηγητής της Πολιτικής Επιστήμης. Η πολιτική ιστορία είναι μάλλον πλαίσιο μέσα στο οποίο εκτιθεται η ιστορία του πνεύματος και της τέχνης του 20ού αι. Οι επιλεγμένες εικόνες διανοουμένων, καλλιτεχνών και έργων τέχνης συναγωνίζονται εκείνες των πολιτικών ανδρών ή των σκηνών πολέμων ή επαναστάσεων. Μια φωτογραφία της οικίας Batlo, έργο του Καταλανού Gaudi ή μια αναπαράγωγή πίνακα του G. Braque, σχολιασμένη ευαίσθητα αλλά λακωνικά από τον συγγραφέα, μεταδίδει το πνεύμα του «σύγχρονου» αποτελεσματικότερα από εμβριθείς πραγματείες. Εξ ίσου αποτελεσματικές είναι οι επιλεγμένες γελοιογραφίες και τοιχοκολλήματα: αρκεί να κυττάξει κανείς με προσοχή την αφίσσα των Σπαρατακιστών, για να αναγνωρίσει τη βαθύτατη πνευματική συγγένεια των «αντικαθεστωτικών» κινήματων του μεσοπολέμου από την άκρη Αριστερά έως την άκρη Δεξιά. Στα πολυτάραχα εντός πλαισίου ένθετα ποιήματα, στοχασμοί και άλλα πεζά ανθρώπων των γραμμάτων, φιλοσόφων ή θετικών επιστημόνων πλειοψηφούν σε σχέση με τις διακρίσεις πολιτικών ανδρών και στρατηλάτων. Οι μικροί θεσσαυροί που βρίσκει κανείς είναι στίχοι του Yeats ή του T. S. Eliot, λίγες γραμμές του Karl Jaspers που προητεύουν την εφιαλτική κατάληξη του διαβρωτικού δυτικού ορθολογισμού, μία σημαντική μαρτυρία του Robert Fisk για το χωριό Κανά στο νότιο Λιβανό, που διεκδικεί από το ομώνυμο χωριό της Παλαιστίνης τη δημοσιότητα για την διαβληκά επαναλαμβανόμενη φεραγή των αδύων κατοίκων του.

Το μικρό βιβλίο του Θ. Βερέμη θα άξιζε να διαβαστεί και μόνον για να γίνει ευρύτερα γνωστό το «Τρίλημμα του διεθνούς συστήματος» του Thomas Homer Dixon, που θέτει με μοναδική ενάργεια τα διλήζοδα του κόσμου που δημιουργήσαμε και μέσα στον οποίο ζούμε τον 21ον αιώνα. Δεν ξέρω πως ήθελε η ιδέα στον συγγραφέα να γράψει το ασυνήθιστο αυτό βιβλίο. Είναι ίσως η πνευματική συγγένεια με τον ανάδοχο του Παναγιώτη Κανελλόπουλο, είναι ίσως η συνειδητή επιρροή του Oswald Spengler. Είναι πάντως γραμμένο όα για να εντυπωσιάσει τους συνοδούς του, αλλά από εσωτερική ανάγκη και ίδιος από αγαπηία για τον πνευματικό βίο και όλες τις μορφές της τέχνης. Γι' αυτό θα ήταν καλύτερο στα χέρια νέων ίδιων ανθρώπων ως έννοια και πρώτο βήμα προσωπικών εξερευνήσεων στον χώρο του πνεύματος και της τέχνης.

*Ο Μιχαήλδης Κατζόπουλος είναι διευθυντής του ΚΕΡΑ του ΕΙΕ.